

Andrzej Malinowski

STAN ROZWOJU FIZYCZNEGO 9-LETNICH DZIECI Z KONINA I WOJ. KONIŃSKIEGO

Niektóre regiony Polski takie jak Nowa Huta, Bełchatów, Zagłębie Lubieńskie i Konińskie Zagłębie Węglowe przechodziły gwałtowne przeobrażenia społeczne, ekonomiczne i zawodowe w związku z przechodzeniem od gospodarki rolniczej do wielkoprzemysłowej. Pociągało to za sobą gwałtowne przeobrażenia stylu i jakości życia związane z odejściem od tradycji ubogich wsi do tradycji wielkoprzemysłowej warstwy wykwalifikowanych robotników i inteligencji technicznej. Te interesujące problemy najpełniej zbadane zostały w Nowej Hucie. W Konińskim natomiast prowadzono szerokie badania socjologiczne, nie uwzględniono natomiast przemian dotyczących stratyfikacji społecznej zjawisk wzrastania. Mimo podnoszenia konieczności przeprowadzania takich badań dopiero w 1990 r. podjęto szeroko zakrojone obserwacje rozwoju dzieci i młodzieży tego regionu. Wcześniej jednak przyczynki na ten temat były dziełem M.Ćwirko-Godyckiego (1975) — badania z lat 1947-1953, A.Malinowskiego (1985) z 1979 r. wsi gmin Grzegorzew i Olszówka. W latach 1990-91 przeprowadzono natomiast pod moim kierownictwem masowe badania auksologiczne dzieci i młodzieży w Koninie, miastach i miasteczkach oraz wsiach województwa konińskiego, w których uczestniczyli: Zakład Antropologii Stosowanej i Ergonomii Instytutu Antropologii UAM w Poznaniu oraz Katedry Antropologii Uniwersytetu Łódzkiego. W 1980 r. rozpoczęto również w Instytucie Antropologii UAM badania poziomu rozwoju dzieci 9-letnich Wielkopolski, obejmujące swym zakresem woj. konińskie. W niniejszym opracowaniu przedstawiamy wyniki tych badań oraz porównań z wcześniejszymi i późniejszymi danymi dla tego regionu i niektórych regionów sąsiednich.

Badaniami objęto grupę 210 chłopców i 210 dziewcząt ze szkół podstawowych w Starym Koninie, Nowym Koninie i Kramsku liczebności we wszystkich szkołach wynosiły po 70 uczniów i 70 uczennic.

Wyniki badań zestawiono w tabeli 1. Z danych tych wynika, że 9-latki obu płci posiadały najlepszy rozwój fizyczny w Nowym Koninie, gorszy nieco był on w Starym Koninie i jeszcze gorzej wyglądał stan rozwoju dzieci wiejskich z Kramaska. Najgorszy rozwój obserwuje się w bardziej od Konina oddalonych wsiach gmin Grzegorzew i Olszówka badanych rok wcześniej.

Tabela 1. Przeciętne wartości wysokości i masy ciała 9-letnich dzieci w 1980 r. w konińskim i w Wielkopolsce

B - v													
	$\bar{x}_1$	s_1	$\bar{x}_2$	s_2	$\bar{x}_3$	s_3	$\bar{x}_4$	s_4	$\bar{x}_5$	s_5	$\bar{x}_6$	s_6	$\bar{x}_7$ s_7
chłopcy	132,7	4,9	133,7	6,4	131,7	5,6	130,7	5,4	136,2	6,2	131,7	5,6	134,1 3,3
dziewczeta	132,2	5,5	132,8	6,5	131,0	7,5	131,1	6,2	135,6	6,6	130,0	6,4	133,6 6,1
masa ciała													
chłopcy	29,5	5,0	30,3	4,4	29,5	3,8	26,7	4,1	31,8	5,3	29,5	3,8	31,2 4,3
dziewczeta	29,3	5,1	28,9	4,4	28,9	4,9	29,0	4,4	31,3	5,3	29,8	4,1	30,1 5,7

$\bar{x}_1$ - Nowy Konin, $\bar{x}_2$ - Stary Konin, $\bar{x}_3$ - Kramsk, $\bar{x}_4$ - Grzegorzew, Olszówka, $\bar{x}_5$ - miasta Wielkopolski, $\bar{x}_6$ - wsie Wielkopolski, $\bar{x}_7$ - Łódź (dane własne) z 1991 r.

Rozpatrywano też rozwój dzieci w zależności od wysokości dochodów rodziców dla całości materiału w podziale na płeć. Dochód przypadający wówczas na 1 członka rodziny do 1250 zł uznano za niski, w przedziale 1251-2500 zł za średni i powyżej 2501 zł za wysoki. Średnie wysokości ciała chłopców są w tych grupach następujące: 132,1 cm, 132,9 cm, 133,7 cm, zaś masy ciała 28,9 kg, 30,6 kg i 30,4 kg. U dziewcząt zaś wysokości ciała 130,9 cm, 132,1 cm i 134,5 cm, zaś masy ciała 28,9 kg, 29,1 kg i 29,0 kg. Z powyższych danych wynika, że poziom dochodów stratyfikował poziom rozwoju fizycznego dzieci. Dodać należy, że bardzo podobnie przedstawiała się stratyfikacja rozwoju w zależności od poziomu wykształcenia ojca i matki. Z tych względów danych dla tej zmiennej wpływającej na rozwój nie prezentuję.

Po wojnie w latach 1947-1953 przeciętne wysokości ciała chłopców z byłego powiatu konińskiego wynosiły 126,4 cm, byli zatem o ponad 5 cm niżsi od współczesnych, podobnie jak dziewczęta, których przeciętne wysokości ciała wynosiły 126,8 cm.

Pod względem masy ciała chłopcy wartością 26,5 kg ustępowali o ponad 3 kg współczesnym rówieśnikom, zaś dziewczęta wartością 25,1 kg były lżejsze

o prawie 4 kg. Interesujące jest to, że wartości wysokości i masy ciała 9-letnich dzieci w dziesięcioleciu 1980-1990 nie uległy zwiększeniu. Utrzymywały się one

Tabela 2. Charakterystyka liczbowa wysokości ciała w zależności od wysokości ciała ojca

Grupa wysokości ciała ojca	chłopcy			dziewczęta		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
150 - 165	34	131,1	5,9	26	128,1	6,6
166 - 170	58	131,9	5,8	63	130,5	6,7
171 - 175	65	132,7	5,8	68	133,1	7,1
176 - 180	44	134,9	3,8	45	133,7	6,8
181 i więcej	9	133,5	6,6	8	137,5	5,1

Tabela 3. Charakterystyka liczbowa masy ciała w zależności od masy ciała ojca

Grupa masy ciała ojca	chłopcy			dziewczęta		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
50 - 65	24	27,8	3,8	24	28,1	4,5
66 - 75	87	29,2	4,9	83	28,1	4,5
76 - 85	66	31,1	5,2	72	29,4	4,9
86 - 95	21	30,6	4,7	23	31,4	5,4
powyżej 95	12	30,6	3,3	8	31,6	4,6

Tabela 4. Charakterystyka liczbowa wysokości ciała w zależności od wysokości ciała matki

Grupa wysokości ciała matki	chłopcy			dziewczęta		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
145 - 155	30	129,2	6,3	24	128,8	5,9
156 - 160	90	132,6	4,9	64	131,2	6,7
161 - 165	61	133,6	5,3	88	132,7	6,1
166 - 175	29	134,9	6,0	34	134,4	7,2

Tabela 5. Charakterystyka liczbowa masy ciała w zależności od masy ciała matki

Grupa masy ciała matki	chłopcy			dziewczęta		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
46 - 55	56	28,0	6,1	43	28,0	5,0
56 - 65	92	29,9	3,2	93	28,8	5,9
66 - 75	46	30,5	4,1	53	29,4	4,4
76 - 85	16	30,9	4,3	21	31,2	4,2

Tabela 6. Charakterystyka liczbowa wysokości ciała w zależności od ocen

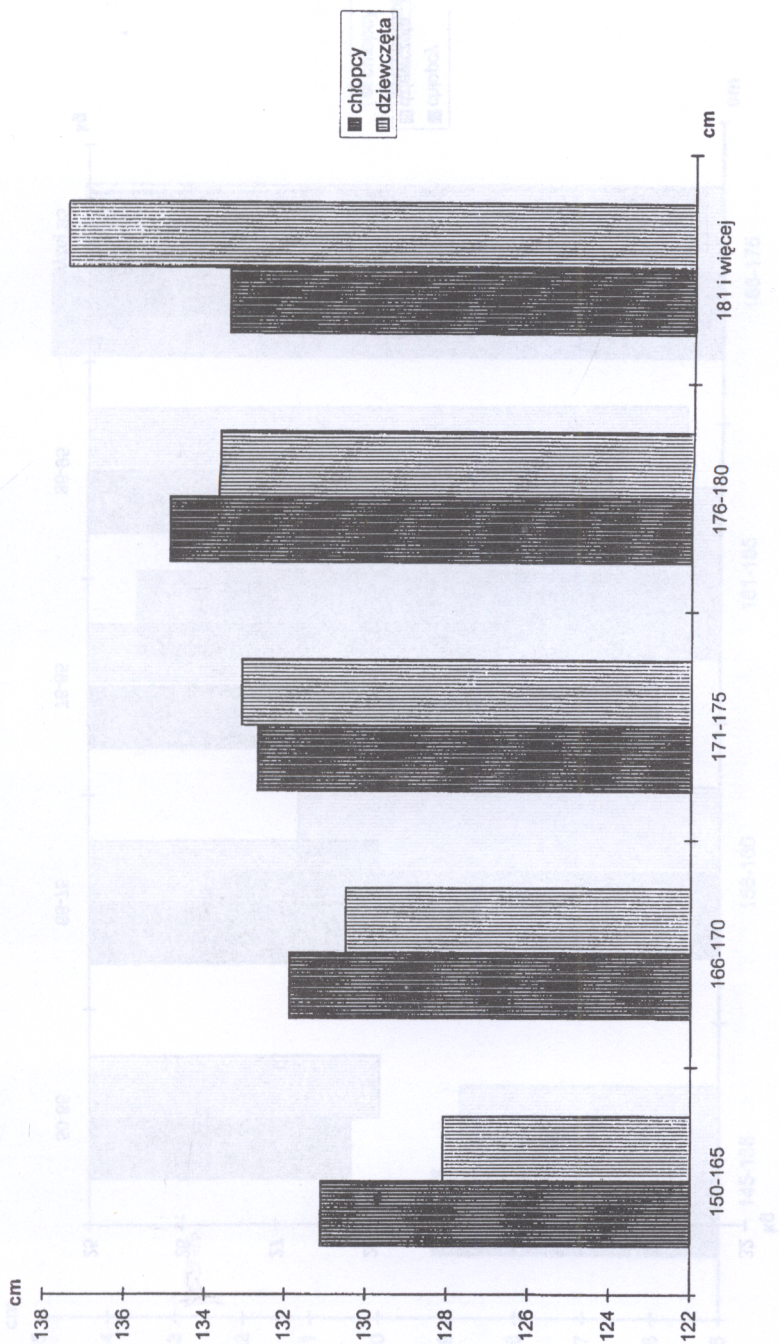
Grupa ocen	chłopcy			dziewczęta		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
dst	75	132,7	5,0	48	130,7	5,9
db	93	132,6	7,6	88	131,7	6,4
bdb	42	133,1	4,3	74	133,3	7,1

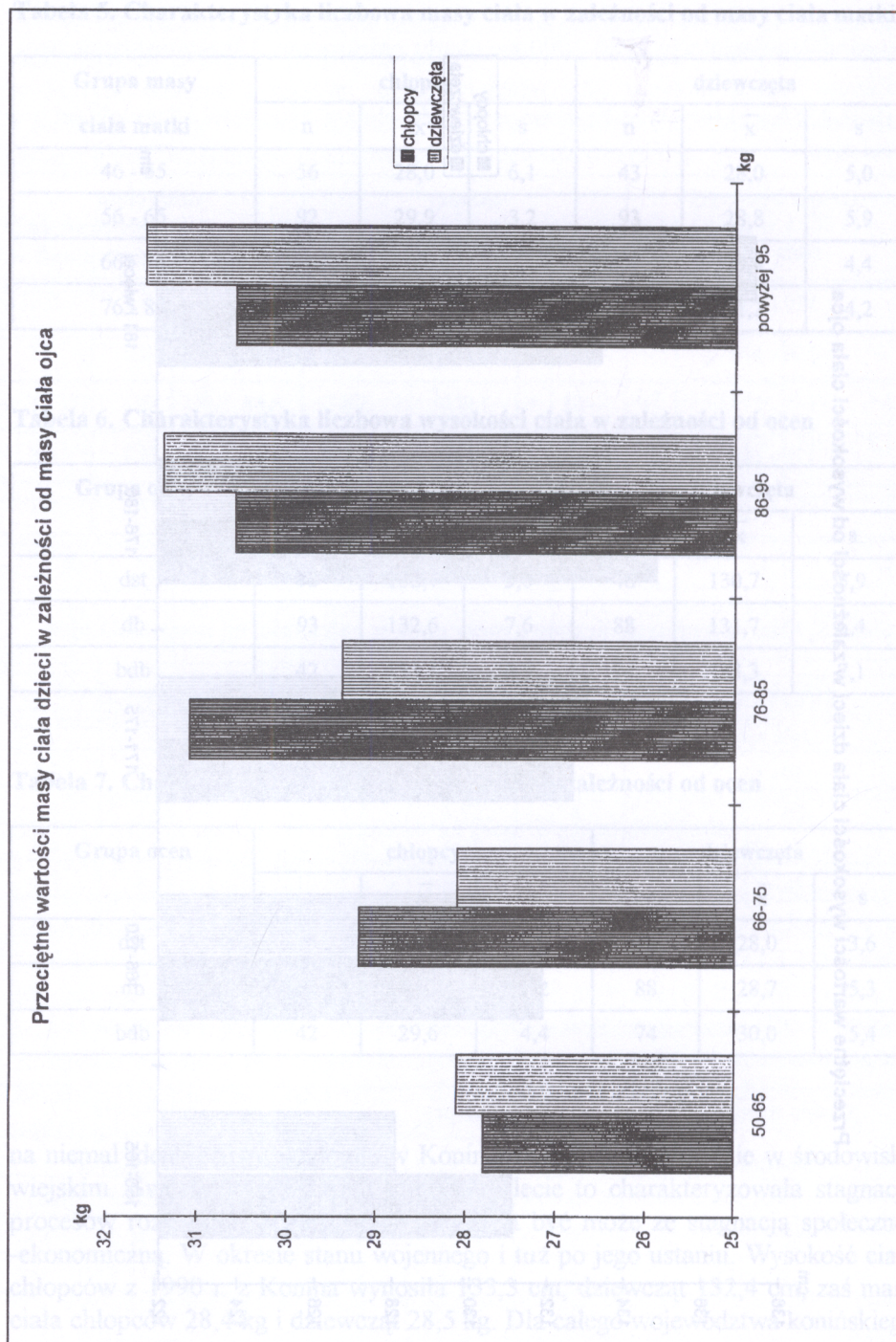
Tabela 7. Charakterystyka liczbowa masy ciała w zależności od ocen

Grupa ocen	chłopcy			dziewczęta		
	n	$\bar{x}$	s	n	$\bar{x}$	s
dst	75	29,8	4,8	48	28,0	3,6
db	93	29,9	4,2	88	28,7	5,3
bdb	42	29,6	4,4	74	30,0	5,4

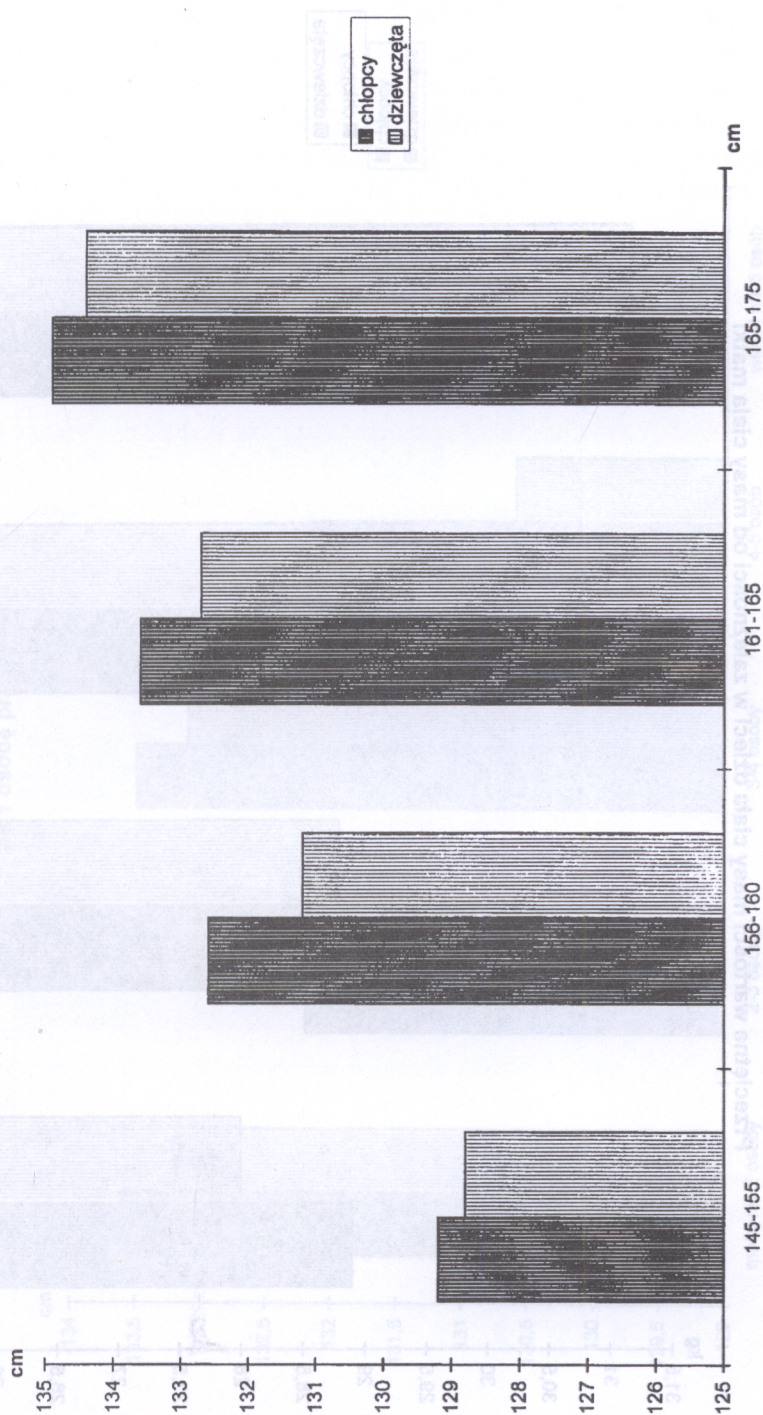
na niemal identycznym poziomie w Koninie i wzrosły nieznacznie w środowisku wiejskim. Świadczy to o tym, że dziesięciolecie to charakteryzowała stagnacja procesów rozwojowych w Koninie związana być może ze stagnacją społeczno-ekonomiczną. W okresie stanu wojennego i tuż po jego ustaniu. Wysokość ciała chłopców z 1990 r. z Konina wynosiła 133,3 cm, dziewcząt 132,4 cm, zaś masa ciała chłopców 28,4 kg i dziewcząt 28,5 kg. Dla całego województwa konińskiego

Przeciętne wartości wysokości ciała dzieci w zależności od wysokości ciała ojca

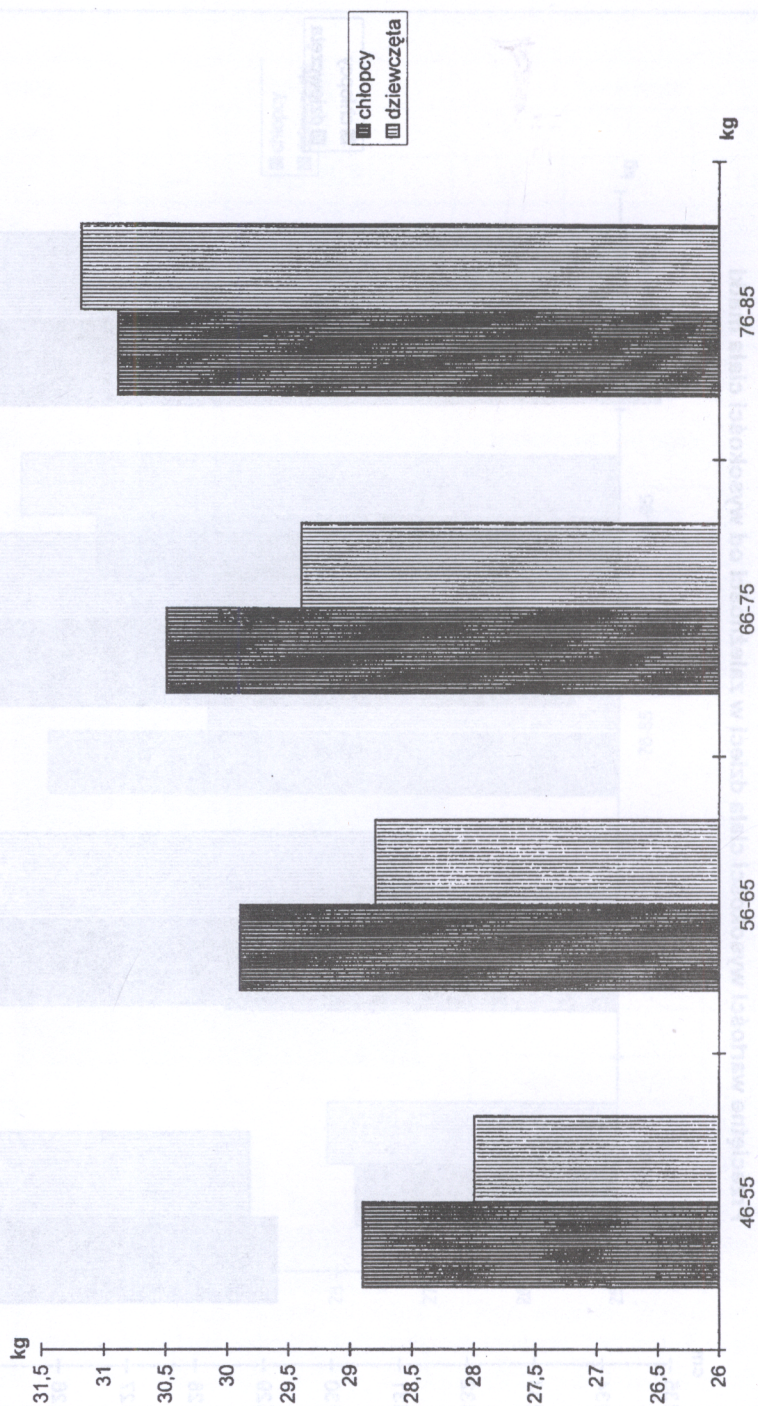

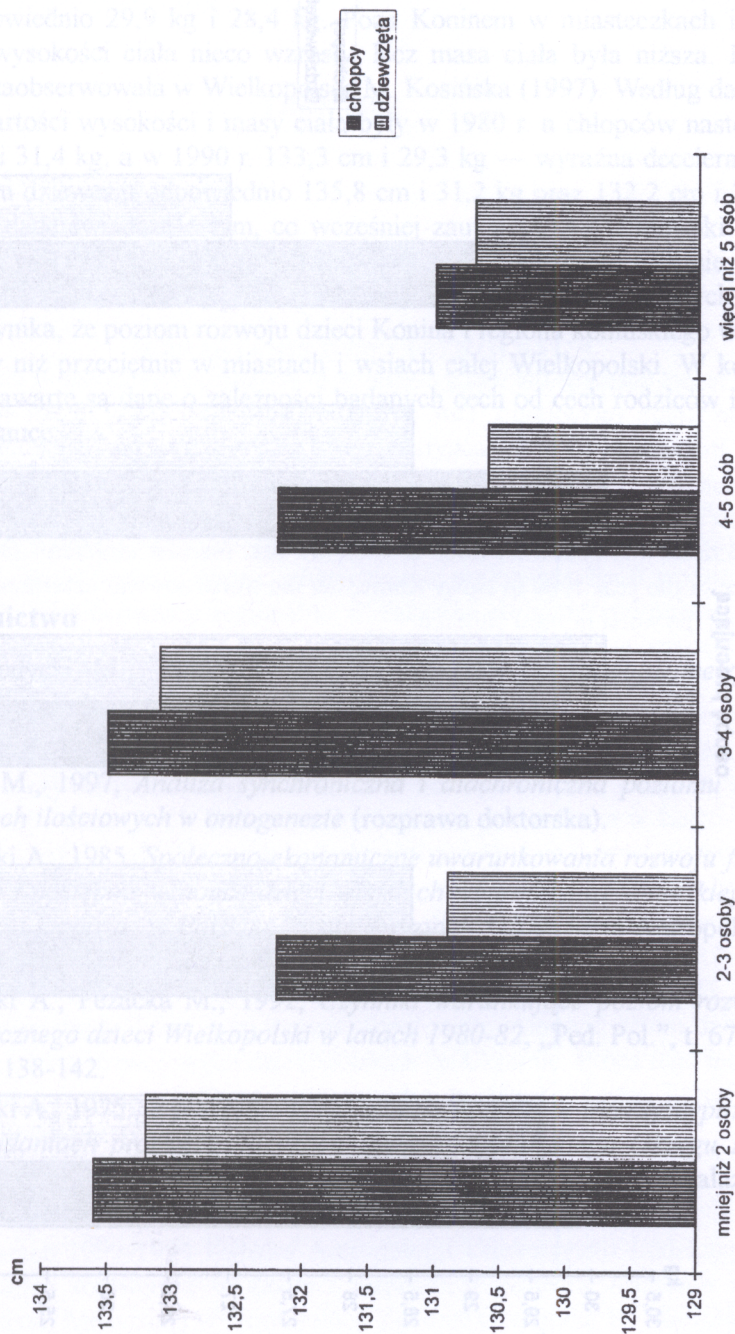
Przeciętne wartości wysokości ciała dzieci w zależności od wysokości ciała matki

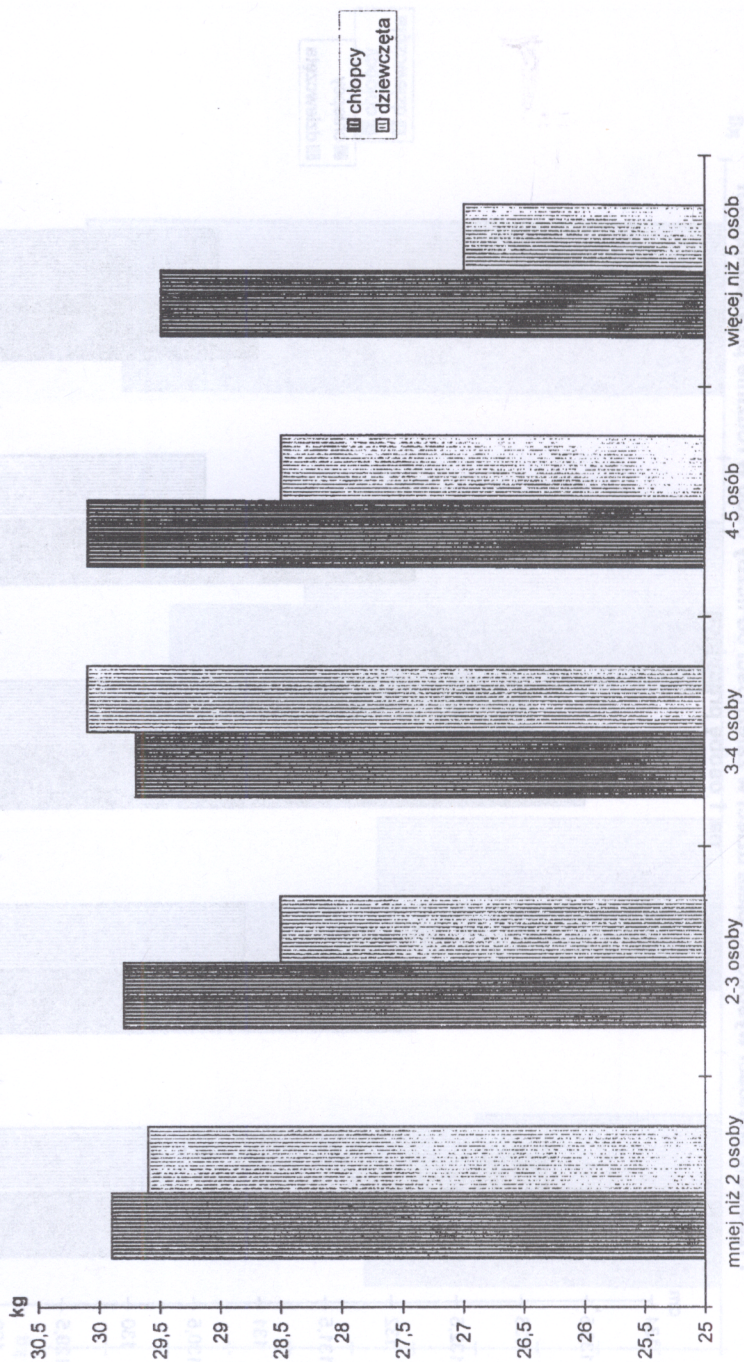
Przeciętne wartości masy ciała dzieci w zależności od masy ciała matki

Przeciętne wartości wysokości ciała dzieci w zależności od liczby osób w rodzinie przypadających na 1 osobę pracującą

Przeciętne wartości masy ciała dzieci w zależności od liczby osób w rodzinie przypadających na 1 osobę pracującą

wysokość ciała chłopców wynosiła 133,9 cm, a dziewcząt 132,8 cm, zaś masa ciała odpowiednio 29,9 kg i 28,4 kg. Poza Koninem w miasteczkach i wsiach wartości wysokości ciała nieco wzrosły, lecz masa ciała była niższa. Podobne zjawisko zaobserwowała w Wielkopolsce M. Kosińska (1997). Według danych tej autorki wartości wysokości i masy ciała były w 1980 r. u chłopców następujące: 136,2 cm i 31,4 kg, a w 1990 r. 133,3 cm i 29,3 kg — wyraźna deceleracja rozwoju, zaś u dziewcząt odpowiednio 135,8 cm i 31,2 kg oraz 132,2 cm i 28,1 kg. Powyższe dane świadczą o tym, co wcześniej zauważyli A. Malinowski i M. Pezacka (1992), że kryzys ekonomiczny okresu stanu wojennego ujemnie wpłynął na rozwój fizyczny dziewięcioletnich dzieci. Prócz tego z powyższych danych (tab. 1) wynika, że poziom rozwoju dzieci Konina i regionu konińskiego w 1980 r. był gorszy niż przeciętnie w miastach i wsiach całej Wielkopolski. W kolejnych tabelach zawarte są dane o zależności badanych cech od cech rodziców i od wyników w nauce.

Piśmiennictwo

- Ćwirko-Godycki M., 1975, *Dziecko wielkopolskie w rozwoju metrycznym*, „Przegl. Antrop.” t. 41, z. 2, s. 281-293.
- Grabowska J. (red), 1988, *Dziecko konińskie*, Wyd. UŁ (w druku).
- Kosińska M., 1997, *Analiza synchroniczna i diachroniczna poziomu rozwoju cech ilościowych w ontogenezie* (rozprawa doktorska).
- Malinowski A., 1985, *Spoleczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju fizycznego i postępów w nauce dzieci wiejskich województwa konińskiego, Teoria i empiria w Polskiej Szkole Antropol.* UAM Seria Antropol. nr 11, Poznań, s. 305-320.
- Malinowski A., Pezacka M., 1992, *Czynniki warunkujące poziom rozwoju fizycznego dzieci Wielkopolski w latach 1980-82*, „Ped. Pol.”, t. 67, z. 3-4, s. 138-142.
- Malinowski A., 1975, *O potrzebie udziału antropologów w interdyscyplinarnych badaniach procesów integracji ludności Konińskiego Okręgu Przemysłowego*, Kraj. Konf. Nauk. na temat „Antropotechnika i Wynalazczość”, Cz. IV, s. 31-36.

SUMMARY

Andrzej Malinowski

**PHYSICAL DEVELOPMENT OF 9-YEARS OLD CHILDREN FROM
KONIN AND ITS REGION**

The report concerns the social condition of physical development in children of 9 years from Konin voivodeship. This, formerly agricultural region, in last 40 years intensively industrialized, is characterized by considerable social and cultural stratification of inhabitants. There was evidenced a worse physical development of children from this region in relation to equals from Wielkopolska, and the dependence of growth on family incomes and education level. It is shown that the best children's development took place in the year 1980 in Nowy Konin, but the worse one was ascertained in Stary Konin, and the worst in rural children.